Lausunto Eduskunnan talousvaliokunnalle

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt allekirjoittaneelta kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä HE 266/2022 vp laiksi Business Finland Venture Capital Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta.

1. Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Business Finland Venture Capital Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä annettua lakia. Esityksen mukaan yhtiö voisi tehdä nykyisestä poiketen myös yksittäisiä valtiontukea sisältäviä pääomasijoituksia. Sijoituspäätökset tarvitsisivat EU:n komission hyväksynnän EU-lainsäädännön niin edellyttäessä. Yhtiön toiminnan painopisteenä olisi lakimuutoksen jälkeenkin alkuvaiheen riskirahoituksen edistäminen, mutta lainmuutoksella mahdollistettaisiin poikkeuksellisesti myös yhtiön elinkeino- tai teollisuuspoliittiset sijoitukset.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 15.12.2022.

2. Yhtiön toiminnan kuvauksesta

Lainmuutoksen tarkoituksena lisätä yhtiön tehtäviin mahdollisuus tehdä yksittäistapauksissa tiettyjä nykytehtäviin kuulumattomia sijoituksia, mikäli työ- ja elinkeinoministeriö tällaisen toimeksiannon antaisi valtioneuvoston talouspoliittisen ministerivaliokunnan puollettua tällaista sijoitusta. Ehdotettu lainmuutos laajentaisi Business Finland Venture Capital Oy:n lakisääteistä tehtävää tältä osin myös muihin kuin alkuvaiheen yrityksiin kohdistuviin pääomasijoituksiin.

Yksittäinen tukiohjelma tai tukipäätös voi EU-lainsäädännön perusteella edellyttää EU:n komissiolta saatavaa hyväksymistä. Tällaisessa tilanteessa Business Finland Venture Capital Oy voisi tehdä sanottuja sijoituksia vasta EU:n komission hyväksyttyä tukiohjelman tai tukipäätöksen.

Yhtiön tarkoitusta koskevaa lain 1 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että lainkohtaan lisättäisiin nykyisen tarkoituksen osalta määritelmä ”ensisijaisesti”, millä viitattaisiin uudessa 2 §:n 2 momentissa esitettävään tehtävään, mutta samalla yhtiön nykyinen tarkoitus säilyisi entisellään.

Lain 1 §:n muutoksen mukaan yhtiön toiminta kohdentuisi jatkossakin pääasiallisesti alkuvaiheen rahoitukseen, mutta lisäksi mahdollistettaisiin yksittäisten elinkeino- tai teollisuuspoliittisten suorien sijoitusten tekeminen uuden 2 §:n 2 momentin nojalla. Lain 2 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti liittyen yhtiölle säädettävään uuteen tehtävään. Lakia esitetään muutettavaksi siten, että yhtiön uutena tehtävänä olisi valtiontukea sisältävien elinkeino- tai teollisuuspoliittisin perustein poikkeustapauksissa tehtävien suorien pääomasijoitusten tekeminen.

Uuden tehtävän mukaan työ- ja elinkeinoministeriön antaman, valtioneuvoston talouspoliittisen ministerivaliokunnan puoltaman toimeksiannon jälkeen yhtiö voisi tehdä suoria pääomasijoituksia yrityksiin elinkeino- tai teollisuuspoliittisesti merkittävissä tilanteissa, joissa olisi kysymys yksittäistä yritystä laajemman yritysryhmän tai toimialan elinvoimaisuudesta. Lain 2 §:n uudessa 3 momentissa täsmennetään, että EU:n valtiontukilainsäädännön niin edellyttäessä tukipäätös edellyttäisi EU:n komission hyväksyntää.

3. Valtiontukioikeudellinen arvio

Lausunnonantaja pitää esitettyä toimivallan laajennusta perusteltuna siihen liittyvän lisääntyvän joustavuuden vuoksi. Itse yhtiön perustehtävä ei muutoksen johdosta näyttäisi olennaisesti muuttuvan.

Hallituksen esityksessä todetaan aivan oikein, että asiassa on erikseen tehtävä yksityiskohtainen arvio ennen tukien myöntämistä ja tarpeen vaatiessa tulee asia tulee notifioida Euroopan komissiolle. Varsinainen valtiontukioikeudellinen arviointi tulee siis tehtäväksi siinä vaiheessa, kun nyt mahdollistetun uuden tukimuodon myöntämistarve tulisi harkittavaksi. Tämä onkin perustua jo siitä syystä, että vasta tuolloin tuen oikeudellisiin myöntämisedellytyksiin liittyvä tosiseikasto on arvioitavissa.

Espoossa 16. päivänä marraskuuta 2022

Petri Kuoppamäki
Professori, OTT